

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 142g/2025 și nr. 242g/2025

privind excepțiile de neconstituționalitate
a articolelor 1 și 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025
pentru interpretarea articolului 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în
legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii
Moldova în raport cu articolele 91 și 92 din Codul penal, adoptat prin
Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002

(aplicarea legii penale în timp)

CHIȘINĂU

16 iulie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
 dlui Ion MALANCIUC,
 dlui Nicolae ROȘCA,
 dnei Liuba ȘOVA, *judecători*,
 cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 19 iunie 2025 și 21 noiembrie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 16 iulie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolelor 1 și 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 pentru interpretarea articolului 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova în raport cu articolele 91 și 92 din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dl avocat Ion Șova, în interesele dlui Eugen Cebotari, parte în dosarul nr. 21ji-111/2025, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, și de dl avocat Andrian Guțanu, în interesele dlui Sergiu Pascari, în dosarul nr. 21ji-197/2025, pendinte la Judecătoria Căușeni, sediul Bender (Varnița).

2. Sesizările au fost trimise la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, de dl judecător Igor Negreanu de la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, și de dna judecător Aurelia Pleșca de la Judecătoria Căușeni, sediul Bender (Varnița).

3. Având în vedere identitatea obiectului sesizărilor, Curtea a dispus, pe baza punctului 18 din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, conexarea acestora într-un singur dosar, căruia i-a atribuit numărul 142g/2025.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiilor principale

I. Sesizarea nr. 142g/2025

4. La 5 mai 2005, dl Eugen Cebotari a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, la detenție pe viață.

5. Instanțele superioare au menținut soluția Judecătoriei Chișinău.

6. Printr-o decizie din 14 noiembrie 2024, Curtea de Apel Bălți a admis demersul administrației Penitenciarului nr. 17 Rezina de aplicare în privința condamnatului a prevederilor Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia și a fost dispusă comutarea pedepsei la închisoare pe un termen de 30 de ani.

7. Ulterior, la 31 martie 2025, administrația Penitenciarului nr. 17 a respins, pe baza Legii nr. 69 din 4 aprilie 2025, cererea condamnatului cu privire la înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă.

8. La 7 aprilie 2025, dl Eugen Cebotari a formulat în fața Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, o cerere pentru înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă.

9. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Ion Șova a ridicat, în interesele dlui Eugen Cebotari, excepția de neconstituționalitate a articolelor 1 și 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 pentru interpretarea articolului 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova în raport cu articolele 91 și 92 din Codul penal nr. 985/2002.

10. Printr-o încheiere din 11 iunie 2025, Judecătoria Orhei a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

II. Sesizarea nr. 242g/2025

11. La 20 iulie 2017, printr-o sentință definitivă a Judecătoriei raionului Perovsk al orașului Moscova din Federația Rusă, dl Sergiu Pascari a fost condamnat pentru comiterea unor infracțiuni prevăzute de Codul penal al Federației Ruse, fiindu-i aplicată pedeapsa privațiunii de libertate pe un termen de 13 ani.

12. Printr-o Încheiere din 13 mai 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, a admis demersul Ministerului Justiției și cererea dlui Sergiu Pascari privind transferul din Federația Rusă pentru executarea în continuare a pedepsei în instituțiile penitenciare ale Republicii Moldova¹.

13. Printr-o Încheiere din 24 ianuarie 2024, Judecătoria Anenii Noi, sediul Bender, a admis demersul administrației Penitenciarului nr. 12 Bender de aplicare în privința dlui Sergiu Pascari a prevederilor articolului 7 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia și a dispus reducerea cu 1/5, adică cu 2 ani, 7 luni și 6 zile, a pedepsei stabilite prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, din 13 mai 2021.

14. Ulterior, la 22 aprilie 2025, administrația Penitenciarului nr. 12 Bender a respins, pe baza Legii nr. 69 din 4 aprilie 2025, cererea condamnatului privind eliberarea condiționată înainte de termen pe baza articolului 91 din Codul penal.

15. La 16 mai 2025, dl Sergiu Pascari a formulat în fața Judecătoriei Căușeni, sediul Bender (Varnița), o cerere privind liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen.

16. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Andrian Guțanu a ridicat, în interesele dlui Sergiu Pascari, excepția de neconstituționalitate a articolelor 1, 2 și 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 pentru interpretarea articolului 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova în raport cu articolele 91 și 92 din Codul penal.

17. Printr-o încheiere din 11 iunie 2025, Judecătoria Căușeni, sediul Bender (Varnița), a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate în partea

¹https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/MTBhN2QzYzAtZWWE4NS00NWZiLTg0OTUtMTYyODhhNjAxYzZw

referitoare la articolul 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia

B. Legislația pertinentă

18. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului este republica.
- (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 16 Egalitatea

- „(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- „(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
- (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.
- (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

19. Prevederile relevante din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 pentru interpretarea articolului 7 din Legea 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova:

Articolul 1

„În sensul art. 91 și 92 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72–74, art. 195), cu modificările ulterioare, și al art. 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2021, nr. 325–333, art. 510), cu modificările ulterioare, persoana condamnată la data intrării în vigoare a Legii nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nu poate fi liberată condiționat de pedeapsă înainte de termen conform art. 91 din Codul penal nr. 985/2002 sau acesteia nu îi poate fi înlocuită partea neexecutată din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă conform art. 92 din Codul penal nr. 985/2002, dacă detențiunea pe viață a fost comutată în închisoare.”

Articolul 3

„Prevederile prezentei legi se aplică inclusiv persoanelor în privința cărora procedurile extrajudiciare și judiciare legate de aplicarea Legii nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova și de aplicarea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen sau de aplicarea înlocuirii părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă au fost inițiate până la intrarea în vigoare a prezentei legi.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepțiilor de neconstituționalitate

20. Potrivit autorului sesizării, Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 de interpretare a articolului 7 din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 încalcă principiul neretroactivității legilor penale, impus de articolul 22 din Constituție, potrivit căruia „nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.” Conform autorului, chiar dacă am admite că Legea nr. 69 este o lege de interpretare, articolele contestate vizează mărirea pedepsei penale pe care persoanele vizate trebuie s-o execute. Autorul sesizării nr. 242g/2025 afirmă că normele contestate stabilesc un impediment care nu exista la momentul comiterii faptei sau la momentul aplicării amnistiei. Astfel, la momentul comiterii faptei, Codul penal nu conținea vreo prevedere care să excludă persoanele amnistiate de la beneficiile liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen. Interdicția stabilită de Parlament este absolută și permanentă, iar instanța de judecată nu poate verifica dacă condamnatul se încadrează în condițiile aplicabile liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen.

21. Autorul sesizării nr. 142g/2025 susține, de asemenea, că Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 ar avea un caracter discriminatoriu, deoarece de amnistie ar beneficia doar persoanele condamnate la pedeapsa închisorii, nu și persoanele condamnate la pedeapsa detenției pe viață. Pe de altă parte, autorul sesizării nr. 242g/2025 afirmă că prevederile contestate îl împiedică să-i solicite instanței liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen pentru că a beneficiat anterior de amnistie, fapt care îl discriminează în raport cu persoanele care nu întâmpină un asemenea impediment, de vreme ce nu au beneficiat de amnistie.

22. În opinia autorilor sesizărilor, normele contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 16, 22, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

23. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

24. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor ține de competența Curții Constituționale. Obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl reprezintă articolele 1 și 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 pentru interpretarea articolului 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. Curtea observă că normele contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate. Așadar, Curtea reține că obiectul excepțiilor este de competența sa *ratione materiae*.

25. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de avocații părților într-un proces de judecată și sunt formulate de subiectele cărora li s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție. Așadar, este întrunită condiția referitoare la subiectul adresării la Curte.

26. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în cauze care au ca obiect examinarea unor cereri pentru înlocuirea părții neexecutate de pedeapsă cu una mai blândă. Astfel, Curtea admite că instanța de judecată va avea în vedere prevederile contestate la soluționarea cauzelor în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

27. Autorii excepțiilor afirmă că normele contestate afectează articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 16 (*egalitatea*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

28. Referitor la pretinsa încălcare a articolului 1 alin. (3) din Constituție, Curtea menționează că acesta are un caracter general și poate fi aplicat dacă se constată incidența sa împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea DCC nr.93 din 1 august 2023, § 22). În privința articolelor 16, 23 și 54 din Constituție, Curtea reține că acestea nu au o aplicare de sine stătătoare, ci numai în coroborare cu un drept fundamental, care trebuie să fie aplicabil (a se vedea DCC nr.73 din 6 iulie 2023, § 20; DCC nr. 125 din 5 octombrie 2023, § 21).

29. Referitor la aplicabilitatea articolului 22 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că principiul neretroactivității legii presupune interzicerea aplicării unei pedepse mai aspre decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos și interzicerea condamnării pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos (HCC nr. 29 din 21 septembrie 2021, § 38). De asemenea, Curtea a reținut că acest principiu se aplică doar în cazul dispozițiilor care definesc infracțiuni și pedepse (DCC nr. 85 din 9 iulie 2018, § 21) (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Borcea v. România*, 22 septembrie 2015, § 60).

30. În această cauză, dispozițiile legale contestate ajustează mecanismele de individualizare a executării pedepsei, stabilind că persoanele condamnate la detenție pe viață care au beneficiat anterior de comutarea acestei pedepse în închisoare în baza legii amnistiei nu mai pot solicita liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen sau înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o

pedeapsă mai blândă. Legislatorul nu a intervenit asupra conținutului infracțiunilor și nici asupra limitelor pedepselor stabilite de lege.

31. Suplimentar, Curtea consideră necesar să facă trimitere la jurisprudența Curții Europene referitoare la principiul neretroactivității legii penale mai aspre, stabilit de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Necesitatea referirii la jurisprudența relevantă a Curții Europene se poate deduce din articolul 4 alin. (1) din Constituție în lumina Hotărârii Curții Constituționale nr. 55 din 14 octombrie 1999.

32. Curtea Europeană diferențiază măsurile care constituie o pedeapsă și măsurile care se referă la punerea în aplicare sau la implementarea acelei pedepse. Acolo unde natura și scopul unei măsuri vizează reducerea pedepsei sau o modificare a procedurii de eliberare condiționată, acea măsură nu reprezintă o parte integrantă a pedepsei, în sensul articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

33. În cauza *Grava v. Italia* din 10 iulie 2003, la § 51, Curtea Europeană a reținut că reducerea pedepsei, pe care o permitea un Decret prezidențial, viza executarea pedepsei, nu pedeapsa în sine. În cauza *Kafkaris v. Cipru* [MC] din 12 februarie 2008, Curtea Europeană a reținut, la § 151, că schimbarea legii privind reducerea pedepsei pentru bună purtare în cazul unui deținut pe viață, care a fost informat de la bun început de către instanța care l-a judecat că a fost condamnat la pedeapsa detenției pe viață, nu afectează articolul 7 din Convenție. Deși modificările legislației penitenciare și ale condițiilor de eliberare pot înăspri, în mod efectiv, pedeapsa aplicată reclamantului, aceste modificări nu pot fi interpretate ca impunând o „pedeapsă” mai grea decât cea impusă de instanța de fond. În acest sens, Curtea Europeană a subliniat că aspectele legate de politicile de eliberare, modul de implementare a acestora și raționamentul din spatele acestora țin de competența statelor membre în stabilirea propriei politici penale.

34. În cauza *Montcornet de Caumont v. Franța* (dec.), 13 mai 2003, Curtea Europeană a reținut că eșecul de a aplica legislația privind amnistia, chiar dacă amnistia era aptă să anuleze condamnarea, nu reprezintă o condamnare pe baza legii penale sau nu vizează condițiile în care acuzatul a fost condamnat (în particular, legalitatea sentinței sau regula care interzice efectul retrospectiv). Prin urmare, acest eșec nu face incident articolul 7 din Convenție.

35. Așadar, din aceste rațiuni, Curtea observă că articolul 22 din Constituție nu este incident. Pentru că nu a constatat incidența articolului 22 din Constituție, Curtea reține că nici articolele 1 alin. (3), 16 și 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolelor 1 și 3 din Legea nr. 69 din 4 aprilie 2025 pentru interpretarea articolului 7 din Legea nr. 243/2021 privind amnistia în legătură

cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova în raport cu articolele 91 și 92 din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dl avocat Ion Șova, în interesele dlui Eugen Cebotari, reclamant în dosarul nr. 21ji-111/2025, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, și de dl avocat Andrian Guțanu, în interesele dlui Sergiu Pascari, în dosarul nr. 21ji-197/2025, pendinte la Judecătoria Căușeni, sediul Bender (Varnița).

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 16 iulie 2026
DCC nr. 116
Dosarul nr. 142g/2025*